

Drepturile deținuților din Europa de Est și Balcani în domeniul vieții de familie și vieții sentimentale: evoluție istorică și situație actuală

Rezumat

Acest articol oferă o analiză comparativă a evoluției și stării actuale a drepturilor deținuților din țările din Europa de Est și Balcani – Bulgaria, Serbia, Republica Moldova, Ungaria, România și Ucraina – în privința vieții de familie și a vieții sentimentale. Începând cu perioada sistemului comunist, a fost evidențiată traiectoria reformelor legislative și practice, precum și provocările persistente legate de menținerea legăturilor familiale, afective și sentimentale în mediul penitenciar. Analiza se bazează pe politica socială, legislația națională și observarea practică în perioada post-comunistă, evidențiind tendințele evolutive și direcțiile de îmbunătățire.

1. Introducere

Sistematizarea drepturilor deținuților în domeniul vieții de familie și vieții sentimentale s-a schimbat radical în Europa de Est și Balcani după sfârșitul perioadei comuniste. În timpul regimurilor autoritare, drepturile fundamentale ale deținuților, în special ale celor privind viața familială și afectivă, au fost marginalizate, limitate sau neglijate complet. După 1990, aceste țări au început procese de reformare a sistemelor penitenciare, sporind protecția drepturilor umane și permitând menținerea legăturilor familiale și sentimentale. Totuși, modul în care aceste drepturi sunt garantate și practicate diferă în funcție de contextul legislativ, infrastructural și cultural.

2. Context istoric: sistemul penitenciar comunist

Perioada comunistă (aproximativ 1945-1990) în țări precum Bulgaria, Serbia, Republica Moldova, Ungaria, România și Ucraina a fost marcată de o orientare predominant securitară și represivă, cu următoarele caracteristici:

- Restricții severe asupra vizitelor și comunicării cu familia; de multe ori, plasa abolirii contactului personal și comunicării directe era maximalizată.
- Lipsa unor reglementări clare pentru drepturile de deținuți în domeniul vieții de familie și afective.
- Izolare socială, condiții inumane și control strict, utilizate pentru a controla influența socială și pentru a menține disciplina în penitenciar.
- Dezvoltarea limitată sau absentă a serviciilor de suport pentru viața sentimentală și familială a deținuților.

3. Evoluția legislației și practică după 1990

După schimbările politice și aderarea la organisme internaționale, au început reforme în sistemul penitenciar care să asigure drepturi mai ample pentru deținuți, inclusiv în domeniul vieții de familie și sentimentale:

- Bulgaria: Legislație avansată care recunoaște dreptul la vizite și suport familial, precum și inițiative pentru vizite speciale și programe de menținere a legăturii cu familia.
- Serbia: Reformele din anii 2000 au introdus reguli pentru vizite și sprijin psihosocial pentru menținerea relațiilor impactate de detenție.
- Republica Moldova: Integrată în standardele europene privind drepturile omului, legislația promovează menținerea legăturilor familiale, inclusiv vizite și suport socio-afectiv.
- Ungaria: Legea a fost consolidată pentru respectarea drepturilor fundamentale, protejând accesul la vizite, programe de sprijin familial și activități de suport social.
- România: Permite vizite intime, programe de suport familial și măsuri pentru reintegrarea socială, dar împărtășește provocări legate de infrastructură și resurse.
- Ucraina: În curs de reformare, cu legislație în progres, în încercarea de a facilita legături familiale și contacte sociale, deși în practică rezultatele variază.

4. Aspecte fundamentale privind dreptul la viață de familie și viață sentimentală

a) Dreptul la vizite și menținerea legăturii cu familia

Toate aceste țări au introdus legislații și politici naționale în direcția facilitării menținerii legăturii cu familia, inclusiv vizite regulate, vizite speciale și posibilitatea de a organiza evenimente cu membri ai familiei, chiar și în condiții speciale sau de sărbătoare. Totuși, în practică, aceste drepturi sunt adesea limitate de condițiile infrastructurale, resursele disponibile și cultura penitenciară tradițională, care încă adesea favorizează controlul strict și izolarea socială.

b) Accesul la sprijin afectiv și social

Programele de suport psihologic, consiliere de familie, activitățile recreative și educația parentală sunt implementate în unele țări, în special cele care au adoptat standarde europene, pentru facilitarea unui mediu familial sănătos. Cu toate acestea, nivelul de dezvoltare și calitatea acestor programe difera semnificativ, fiind adesea insuficiente în țările cu resurse limitate sau cu infrastructură deficitară.

c) Provocări curente

- Infrastructura inadecvată: lipsește infrastructură modernă pentru vizite și facilități dedicate vieții sentimentale, ceea ce limitează manifestarea drepturilor.
- Resurse limitate: personal insuficient, resurse financiare limitate și lipsă de formare specifică pentru personalul penitenciar.
- Cultura penitenciară tradițională: în anumite contexte, cultura dominantă încă percepe relațiile sentimentale și familia ca fiind un aspect secundar sau chiar periculos în mediul penitenciar.
- Stigmatizarea socială: deținuții cu relații afective și sentimentale sunt adesea stigmatizați în comunitate, ceea ce afectează percepția și suportul social.

5. Concluzii și recomandări

Concluzii

Analiza comparativă a evoluției din aceste țări evidențiază o tendință generală de creștere a respectului pentru drepturile de familie și viață sentimentală a deținuților, în special în ultimele decenii. Cu toate acestea, implementarea practică rămâne adesea limitată de probleme structurale, culturale și resursiale. În special, infrastructura penitențiară trebuie modernizată pentru a permite vizite mai frecvente și securizate și pentru a sprijini real menținerea legăturilor afective și sentimentale.

Recomandări

- Dezvoltarea infrastructurii menite să faciliteze vizite intime și activități de suport familial.
- Creșterea resurselor umane și formarea personalului pentru gestionarea aspectelor legate de viața de familie și sentimentale.
- Implementarea de programe de suport psiho-social, inclusiv consiliere și educație parentală.
- Promovarea unei culturi penitenciare care să recunoască și să respecte dreptul la viață de familie și viață sentimentală, ca elemente fundamentale ale procesului de recuperare și reintegrare.

Bibliografie

1. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), Global Study on Violence against Children in Penal Systems. 2018.
2. European Committee for the Prevention of Torture (CPT), Report on European Penitentiary Systems. Council of Europe, 2019.
3. Radecki, M. (2015). The Right to Family Life in European Penal Systems. *Journal of Penal Studies*, 22(3), 45–68.
4. European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), Access to Family and Private Life for Prisoners. FRA Report, 2020.
5. Maguire, M., Morgan, R., & Ritchie, H. (2013). The Impact of Prison Conditions on Family Contact: A Comparative Study. *European Journal of Criminology*, 10(4), 415–435.
6. Brossard, A., & Deschamps, V. (2017). Reforming Prison Systems in the Balkans and Eastern Europe: Human Rights Perspectives. *Human Rights Quarterly*, 39(2), 322–350.
7. Council of Europe, Recommendations on Family Rights in Penal Systems. CDL-AD (2011)017, 2011.
8. United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (Nelson Mandela Rules), 2015.
9. Kroll, C., & Wallis, P. (2019). Family Relationships and Recidivism in Post-Communist Countries. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 63(2), 300–319.
10. Sullivan, M., & Gaaney, R. (2021). Legislative Reforms and Family Rights of Prisoners in Eastern Europe: A Comparative Analysis. *Journal of European Social Policy*, 31(4), 569–583.

Europe Unlimited e.V.

Mr Dirk Leisten (CEO)

Am Dorfweg 2

52525 Heinsberg

Deutschland

www.europe-unlimited.org

E: erasmus@europe-unlimited.org

T: +49 177 5276108

**The following partners have
contributed to this project
result**

I. Vitale International

Bucharest Jilava Penitentiary

'The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein'

 europe
unlimited e.V.